

LBRIS

We know
books

SERGIU CIOCÂRLAN

RENAȘTEREA FAMILIEI
ȘI A NEAMULUI ROMÂNESC

în învățătura Părintelui ARSENIE BOCA

Cuvânt-înainte:

VIRGILIU GHEORGHE

Tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului

+ SERAFIM

*Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei,
Europei Centrale și de Nord*

CHILIA SFÂNTULUI
I P A T I E
SFÂNTUL MUNTU 2023

„Să nu fim păgubași la ceasul încercării”...	11
Cuvânt-înainte	13
Introducere	17

I. RENAȘTEREA FAMILIEI

1 Ce vrea Dumnezeu de la noi	31
2 Hristos – temelia familiei. Statornicia	38
3 Pacea familiei. Cauzele vrajbei în familie	41
3.1 Prima temă: nepăzirea fecioriei înainte de Cununie	46
3.2 A doua temă: când cei doi trăiesc necununați	51
3.3 A treia temă: nespovedirea păcatelor grele de dinainte și după Cununie	55
3.4 A patra temă: căsătoria din interes	57
3.5 A cincea temă: nepotrivirea de vârstă	66
3.6 A șasea temă: nepăzirea poruncilor lui Dumnezeu	71
3.7 A șaptea temă: petrecerea fără post și mânia	77
3.8 A opta temă: neorânduiala în familie	80
4 Despre copii și tineri	92
4.1 Rugăciunea de dinaintea și din timpul sarcinii	92
4.2 Copiii din rugăciune	97
4.3 Creșterea copiilor în duhul Bisericii. Comunitatea euharistică	102
4.4 Școala părinților. Hristos împărtășit copiilor	110
4.5 Un tip de bullying – creștinismul neroditor al părinților	115
4.6 Copiii îndărătnici. Creșterea conștiinței în Hristos a copiilor și a tinerilor	120
4.7 Eliberarea copiilor din lanțurile eredității prin Duhul Sfânt	129

5 Rănilor familiei	139
5.1 Avortul	139
5.2 Divorțul	151
5.3 Pocăința în familie	155
6 Însemnătatea concepției de viață	160
6.1 Confuzia dintre bine și plăcere	160
6.2 Concepția asupra lumii fundamentată pe Revelație	164

II. RENAȘTEREA NEAMULUI

1 Ce este neamul	173
2 Răspunderea Bisericii	176
2.1 Pentru o bună așezare lăuntrică	176
2.2 De la omul cel vechi la omul cel nou	181
2.3 Intervenirea energică a Bisericii în însănătoșirea familiei și a neamului	185
2.4 Nevoia de preoți jertfelnici	204
2.5 Părinții duhovnicești	210
2.6 Rolul monahismului în înnoirea minții și în renașterea familiei și a neamului	216
3 Răspunderea conducerii Statului	228
Concluzii	235

CUVÂNT-ÎNAINTE

Cu dreptate, cunoscutul scriitor român Sergiu Ciocârlan trebuie felicitat pentru demersul făcut, realizând o radiografie unică a vieții de familie privity prin ochii Cuviosului Arsenie Boca. Inspirat de cuvântul Părintelui, Sergiu Ciocârlan reușește să atingă majoritatea temelor fundamentale ale familiei creștine, dar și pe cea a crizei familiei în epoca modernă. Căci, după cum ne demonstrează Părintele Arsenie Boca în nenumărate locuri din scrierile sale, principala problemă, nu numai a familiei, ci și a societății, a lumii în care trăim, este îndepărtarea soților de la rânduielile creștine pe care trebuiau să le țină pentru a naște și crește copii sănătoși și sfinți.

De fapt, Cuviosul Arsenie Boca, asemenea marilor părinți ai Bisericii care s-au aplecat asupra temei familiei, vede în aceasta un mijloc pentru creșterea duhovnicească a omului spre îndumnezeirea acestuia. Dragostea față de soț și soție, înțeleasă în sensul ei spiritual, manifestată și în unirea trupească cu scopul principal al nașterii de copii, urmată de înfrânare pe parcursul posturilor și a perioadei în care pruncul ar putea fi influențat de o senzualitate neînfrânată sunt câteva dintre coordonatele principale pe care Cuviosul Arsenie crede că trebuie să înainteze viața de familie.

Radiografia Părintelui este una extrem de naturală, practică, tratând chiar teme ocolite de părinți ai Bisericii, dar în care se descoperă aplecarea acestuia nu numai asupra temelor duhovnicești, ci și asupra naturii biologice a omului. Părintele audiase și cursuri la Facultatea de Medicină cu renumitul savant profesorul Francisc Rainer, ceea ce-l determină să caute și să găsească în mod inspirat și o explicație biologică a rațiunilor duhovnicești care decurg din învățătura Bisericii. Pentru unii, anumite afirmații pot părea smintitoare, dar, dacă avem în vedere că marii părinți ai Bisericii întotdeauna au folosit în teologia lor tot ce au găsit mai valoros în observațiile și filozofia naturală, vom înțelege mai bine faptul că Părintele Arsenie nu a făcut altceva decât să se folosească de știința timpului pentru a încredința oamenii de adevărurile veșnice ale Bisericii. Era, oare, nevoie de aceasta? Desigur, deoarece, din păcate, omul modern este mai înclinat să creadă științei și argumentelor naturale decât celor revelate.

Pentru alții, Cuviosul Arsenie este, de asemenea, de necuprins și greu de primit, deoarece viziunea sa este una eminentemente hristocentrică. Ca și monahul, omul căsătorit trebuie să dobândească mintea lui Hristos. Dragostea jertfitoare, răbdarea, înfrânarea și toată zbaterea înaintării în viața de familie, împreună cu Dumnezeu, nu sunt decât o lucrare de îndumnezeire a omului prin dobândirea Duhului Sfânt. Familia însăși trebuie să fie, în viziunea Părintelui Arsenie Boca, un laborator al mântuirii, un loc al îndumnezeirii omului, lucru subliniat de însăși prezența Mântuitorului la nunta din Cana Galileii.

Părinte duhovnicesc a mii de oameni, înconjurat de alte zeci de mii, după cum observa chiar Părintele Dumitru Stăniloae, Cuviosul Arsenie Boca cunoștea bine problemele oamenilor acelor vremuri, de altfel, aceleași cu cele ale omului zilelor noastre. Astfel, ca și marii părinți ai Bisericii, Cuviosul observă că mai toate necazurile, neajunsurile, conflictele familiale și chiar afecțiunile și bolile nervoase și psihice au aceeași cauză: patimile omului. Între acestea se deosebesc mânia și pofta desfrânării, dar și lăcomia pântecelui, slava deșartă și iubirea de argint. Toate contribuie la sfărâmarea minții omului, la dezorganizarea puterilor trupești până la epuizare, boală și moarte.

Părintele Arsenie Boca ne arată că singura cale spre o renaștere a poporului nostru este lupta cu aceste patimi cu ajutorul Domnului, prin asceză și rugăciune, prin viață creștină conștientă că singurul scop al omului în lumea aceasta nu este altul decât dobândirea vieții veșnice. Nu reforma politică este cea care ne poate salva, observă Părintele, făcând o paralelă cu istoria poporului lui Israel, ci numai renașterea duhovnicească prin înțelegerea, în primul rând, a sensului familiei creștine.

Părintele Iustin Pârvu, un alt sfânt contemporan al poporului nostru, spunea că grecii, dacă ar fi avut un părinte ca Arsenie Boca, de mult l-ar fi canonizat, și cel mai probabil așa este. De ce este Părintele Arsenie Boca cel mai controversat părinte român al secolului al XX-lea, a cărui canonizare este amânată pentru lupta unora împotriva memoriei sale? Răspunsul nu trebuie căutat foarte departe. Chiar Sfântul Chiril al Alexandriei îl considera eretic pe

Sfântul Ioan Gură de Aur. În vremea sa, Sfântul Simeon Noul Teolog era considerat înșelat de mulți dintre mairarii Bisericii acelor vremuri. Dar ce vorbim de trecut? Personal, am cunoscut la Mănăstirea Russikon din Sfântul Munte monahi care îl defăimau pe Sfântul Siluan Athonitul, spunându-mi că era un monah simplu și înșelat. Iar Sfântul Iosif Isihastul, ai cărui ucenici au contribuit major la renașterea monahală în Sfântul Munte, era, de asemenea, tratat ca un înșelat de mulți din vremea sa, monahi ai Sfântului Munte. Așadar, sfinții trebuie să treacă prin acest filtru al criticii omenești, și chiar al gândirii neasumate în Hristos, pentru a fi recunoscuți în cele din urmă ca sfinți. Poate că poporul nostru, într-adevăr, are o problemă în a-și recunoaște sfinții – și ne gândim aici, astăzi mai ales, la mărturisitorii temnițelor comuniste –, dar sfințenia nu poate fi ascunsă, căci Însuși Domnul o va pune în lumină și o va face far călăuzitor peste veacuri.

Încheiem acest cuvânt-înainte prin a afirma cu tărie că această carte ar putea fi un reper pe calea terapiei duhovnicești a vieții de familie, poate cea mai importantă problemă a lumii moderne. Să o citim cu atenție și rugăciune, ca să ne dea Dumnezeu putere să urmăm cuvântului, schimbându-ne viața, câștigând, prin viața de familie, harul și viața veșnică, cu rugăciunile Cuviosului Părintelui nostru Arsenie Boca.

VIRGILIU GHEORGHE

INTRODUCERE

Fiindcă omul, familia, neamul au decăzut de la rostul lor, ne confruntăm cu o criză. Efectul îl constatăm, fără îndoială. Dacă rămânem înțepenți la stadiul de activism civic, atunci ne îndreptăm cu pași siguri către o risipire zadarnică a puterilor lăuntrice. Radiografia actuală, pentru cei interesați, are valoare deplină atunci când conduce la cauze și la schimbarea vieții. De ce a ajuns familia în starea critică de astăzi?

Un răspuns coerent ar putea însemna începutul unei noi așezări a minții, pe care să se sprijine familia și neamul. Mare parte din cei care, în prezent, se erijează în salvatorii neamului nu dovedesc că au calitatea aceasta, indispensabilă, de a oferi un răspuns coerent prin conștientizarea cauzelor și prin schimbarea vieții.¹ Coerența înseamnă

1. Observăm că, pe fondul sărăcirii și al epuizării morale – un fond-strategie, de altfel, indus ca manevră pregătitoare – se vehiculează ideea „salvatorului național”. Această narațiune mistificatoare este menită să țină captivă în aria ei de semnificație o populație împinsă la disperare prin tot soiul de experimente: criza alimentară, criza economică, criza politică, criza sanitară, criza educației, criza militară etc. Ce se ascunde însă în spatele „salvatorului național” este o realitate pe care populația ținută de tirul manipularilor nu mai are cum să o

discernământul cu care vezi cum acționează legile duhovnicești. Dacă nu ai acest discernământ, atunci nu ai nici soluția tămăduirii. Doar te înscrii într-o luptă haotică de combatere a unor efecte cu mijloace omenești. Și e întristător că se și întâmplă așa.

Contrar așteptării multora, soluția nu vine printr-un program administrativ-politic. Dar nici printr-o perspectivă orizontal-psihologică asupra lucrărilor Bisericii. Este o cu totul altă cale. La făurirea ei suntem chemați cu toții să trudim, după talantul care ni s-a dat, fiindcă nu ne așteaptă nimic de-a gata. Dacă suntem hotărâți să ieșim din criză, dacă vrem să oferim copiilor noștri o altfel de viață, atunci putem construi împreună chiar în aceste vremuri în care pare că totul se surpă. Iar a construi nu înseamnă a lucra în afară, după cum suntem continuu provocați, ci înlăuntru. Și suntem datori să căutăm această cale, fiindcă Domnul, în marea Sa iubire față de tot omul, ne-a descoperit, prin aleșii Săi, ceea ce putem face pentru a viețui în lume după rostul dat de El.

Dintre marii noștri Părinți duhovnicești, Cuviosul Părinte Arsenie s-a arătat preocupat în mod constant de înnoirea minții, de renașterea familiei și a neamului românesc. Aproape de jumătatea secolului trecut, Cuviosul identifica

descifreze. „Salvatorul național” este o proiectare în derizoriu a năzuințelor sincere de înnoire a familiei și a neamului. Lucrurile trebuie înțelese mai în profunzimea lor. Fantasma „salvatorului național” capătă întotdeauna legitimitate sub aparența unei cauze mărețe, cum ar fi, de pildă, renașterea României și izbăvirea ei de tirania neomarxistă, progresistă etc., care pun în primejdie familia, neamul.

rădăcina răului. Astăzi, analiza lui profund duhovnicească revine proniator în atenția societății noastre dezorientate. Sunt tot mai frecvente semnalele venite din toate părțile că, dacă vom continua în direcția în care mergem, vom pieri ca neam. Poate că unii consideră că situația nu este într-atât de îngrijorătoare, însă familia și neamul sunt din ce în ce mai slăbănogite și mai incapabile de reacție împotriva atacurilor sistematice cu care se confruntă.

Reflecțiile Părintelui Arsenie pe această temă dobândesc, la o lectură atentă, o actualitate profetică. Parcurgând ceea ce a scris în acest sens, nu poți să nu te întrebi dacă nu cumva analiza pe care o întreprinde este chiar pentru epoca noastră. Unul dintre argumente ar fi publicarea acestor scrieri în ultimii ani, în ultimele decenii. Ele au ieșit la lumină acum și chiar lucrează în veacul nostru, după cum și cuvintele lor mărturisesc cu putere. Poate vor găsi în cât mai mulți dintre noi conștiința care să rezoneze la adevărul lor.

Din cercetările acrivice care s-au făcut în ultima perioadă reiese că Părintele Arsenie și-a depășit cu mult epoca în care a viețuit. Scrierile sale consistente nu au fost cunoscute de către publicul larg mai bine de jumătate de secol. Din punct de vedere istoriografic, recunoaștem un context ideologic total nefavorabil publicării unor astfel de lucrări. Dar, din perspectivă duhovnicească, devine tot mai limpede faptul că scrierile acestea au așteptat o generație nouă, cu o altă dispoziție lăuntrică, nebruiată de prejudecăți.²

2. Descoperirea chipului autentic al Cuviosului Părinte Arsenie din viața și scrierile sale reprezintă, pentru generațiile actuale, un mod

Nu întâmplător, Cuviosul Părinte Arsenie s-a născut în acest neam, într-un moment de cumpănă, ca răspuns al lui Dumnezeu la rugăciunile Sfinților Martiri Brâncoveni. Iar lucrarea sa duhovnicească a fost de restaurare, de rectificare a neamului, prin nașterea din nou a omului în duh filocalic, prin reșezarea familiei pe temeiul valorilor încredințate de Domnul, prin renașterea monahismului în Ardeal și prin jertfa sa vreme de patru decenii, în timpul regimului comunist, în care a fost continuu prigonit, răstălmăcit, răstignit.

Ar fi putut rămâne în Sfântul Munte, acolo unde s-ar fi putut nevoi în chip isihast, așa cum îi era așezarea launtrică. În scrisoarea din 2 decembrie 1940, adresată Părinților Dometie Trihenea și Gherontie Cornășan de la Chilia Românească „Sfântul Ipatie”, Cuviosul își exprimă regretul de-a nu fi rămas în Muntele Athos.³ Întoarcerea în țară – una deloc întâmplătoare – a făcut parte din acel proniator proiect filocalic de înnoire a minții, a familiei și a neamului românesc.

Părintele Dumitru Stăniloae amintește de caracterul național al lucrării duhovnicești a Părintelui Arsenie. E vorba despre o lucrare care marchează impactul unui om

de recuperare și asumare a destinului neamului românesc – crucea și încrederea nețărnută în pronia lui Dumnezeu. Aceasta este singura cale spre înviere. Altfel, există riscul eșuării pe vreun oarecare țarm ideologic.

3. Vezi Arhiva Chiliei Românești „Sfântul Ipatie”, fond corespondență, dosar III-B: „[...] rămâneți în Sfântul Munte, că eu unul în locul vostru n-aș ieși de acolo – îmi cam pare rău că de ce n-am rămas și eu acolo”.

asupra neamului.⁴ Așadar, prin pronia lui Dumnezeu, un drept poate schimba neașteptat socotelile istoriei. La un nivel mai mic, un om poate fi o lumină în mănăstire, în parohie, în familie, după talantul primit și după râvna cu care caută să-l înmulțească.

Așa cum sublinia Cuviosul, dintotdeauna a fost nevoie de drepți, singurii care sunt ascultați de Domnul și care pot mijloci înaintea Lui pentru neam. Pentru aceasta, nu e de ajuns să așteptăm de la Dumnezeu să ni-i trimită. Cuviosul Părinte Arsenie spune, fără echivoc, că datoria noastră este să naștem și să creștem copii vrednici din care să iasă oameni de jertfă. Iar dacă ni se pare departe idealul neamului românesc, atunci măcar să privim la familie, care este oglinda neamului.

Contextul actual este unul deosebit de amenințător pentru valorile familiei. Iar familia înseamnă soțul tău, soția ta, copiii tăi, părinții și bunicii tăi, comunitatea, Biserica, neamul. Astfel că a apăra valorile familiei și ale neamului înseamnă a afirma cu putere cine ești, după poruncile lui Dumnezeu, prin nevoință și osteneală spre a-ți lărgi inima, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „Lărgiți și voi inimile voastre!” (2 Co 6, 13).

Lucrarea de față este o reflecție contemporană pe marginea cauzelor împotmolirii în istorie a neamului românesc. „Caut rădăcinile durerii”, spunea Părintele Arsenie,

4. Nu ne referim aici la „salvatorul neamului” și la mitologia din jurul lui, ci la omul care, atât de mult lepădându-se de sine, Îi face loc lui Dumnezeu să lucreze în inima sa, așa cum numai El știe, la înnoirea minții, a familiei și a neamului.

socotind că acesta este pasul cel mai important. Iar astăzi observăm că observatori ai crizei sunt mulți, în timp ce oameni care caută „rădăcinile durerii” și trudesce la tămăduirea și înnoirea familiei și a neamului nu prea mai întâlnim. De aceea am găsit de cuviință să cercetăm cu atenție lucrarea Cuviosului Părinte Arsenie, deoarece ea poate însemna, în epoca noastră, o soluție de redescoperire a căii de la care ne-am abătut și de (re)asumare a rosturilor date de Dumnezeu.

Părintele Arsenie pune înaintea noastră soluții practice. Una dintre ele este schimbarea vieții, echivalentă trăirii creștine autentice. Cuviosul era încredințat de ceea ce spunea Sfântul Dionisie Areopagitul, anume că creștinismul este a doua creație a lumii.⁵ Descoperise această perspectivă la Nichifor Crainic.⁶ În 1940 apărea, în „Gândirea”, primul

5. PĂRINTELE ARSENIE BOCA, *Cărarea Împărăției*, Editura Episcopiei Devei și a Hunedoarei, Deva, 2006, p. 145. Vezi și Idem, *Scrieri inedite*, Editura Episcopiei Devei și a Hunedoarei, Deva, 2019, pp. 34-35: „Și ce e creștinismul? A doua creație a lumii. Pe butucul sălbăticit al firii omenești a altoit Dumnezeu o mlădiță nobilă, un om de alt neam decât oamenii pământeni, un om ceresc. Acesta ni s-a făcut nouă fire nobilă, și, ajutat de concursul libertății și voinței noastre, noi trebuie să dăm roade cerești: felul de a fi, faptele și cuvintele lui Iisus”. Vezi și *Ibidem*, p. 170: „Întruparea istorică a lui Dumnezeu-Om pe pământ, ca a doua creație a omului și a lumii, a despărțit istoria în două”. Sau vezi *Ibidem*, p. 213: „Creștinismul, ca a doua creație a lumii, are deci o dimensiune cosmică și o dimensiune antropologică”.

6. Socotim că descoperirea aceasta va fi avut loc și mai devreme de 1940, fiindcă Nichifor Crainic dezvoltă ideea Sfântului Dionisie Areopagitul încă din 1936, în prelegerile de Mistică la care și Cuviosul participase.